

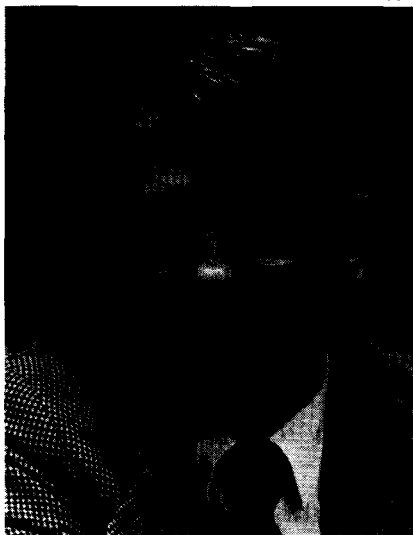
Oost west ...

De vakantie is voorbij en we gaan weer aan het werk. Daar hoort bij dat u al enige weken wordt geteisterd door mensen die willen vertellen hoe ze het hebben gehad. Ik wil niet achterblijven. Mijn zomer begon met de vaststelling van het *Advies inzake het sociaal-economische beleid op middellange termijn 1986-1990*, op 20 juni jl. door de SER, en eindigde met de regeringsverklaring. Daartussen lag onder meer het jaarlijkse bijlezen en een werkbezoek aan een ontwikkelingsland. U voelt al waar het naar toe gaat: het bijlezen en het ontwikkelingsland plaatsen het SER-advies en de regeringsverklaring in een nieuw licht.

Voor twee boeken wil ik in het bijzonder uw aandacht vragen: *The new classical macroeconomics* (Wheatshaf, Londen, 1984) van Arjo Klamer en *The triumph of politics* (Harper, New York, 1986) van David Stockman. Klamers boek bestaat uit scherpzinnige vraaggesprekken met de Grote Namen uit de macro-economie. Het bevat alles over de economenstrijd wat u wilde weten, maar nooit durfde vragen. Ook wie al een beetje in de materie thuis is, zal het fascinerend vinden. Het bevestigt dat er niet veel meer met de macro-economie aan de hand is dan dat de prima donna's in het koor der economen alleen zich zelf horen. Wat hindert is de deun die blijft hangen: de schrikbarende afstand tussen theorie en praktijk in de Amerikaanse economie-beoefening. De modellen zijn knap, „doch die Verhältnisse, sie sind nicht so“, denk ik dan met mijn idool Brecht.

De nagalm van Stockman, een afscheidscadeau van mijn Rotterdamse studenten, die mijn liefde voor het theater altijd al in de gaten hadden is eigenlijk niet anders. We horen hier het relaas van de man die als directeur van de federale begroting op spectaculaire wijze zijn greep op het Amerikaanse financieringstekort verloor. Een man bij wie Van Agt en Van der Stee nog afsteken als bewaarde bestuurders. Je vraagt je af hoe dat allemaal kon gebeuren. Dat was wederom een kwestie van afstand; ditmaal tussen praktijk en theorie. In de hoogmoed van hun macht dachten Stockman en enkele andere half-intellectuelen rond president Reagan dat ze hun 'Reagano-mics' van de grond konden krijgen zonder hun beleid op consistentie te toetsen aan een macro-economisch model. En nog afgezien van hun dèdain voor een wetenschappelijke beleidsanalyse, bleken ook zij zozeer in de ban van hun ideologische vooringe-

D.J. Wolfson

nomenheid dat ze het zicht verloren op de bestuurlijke en politieke verhoudingen. De moraal is dat deze twee omhullende boeken, die de grote verbanden zouden moeten laten zien in de theorievorming en in het beleid, tegen wil en dank getuigen van deeldenken, vooringenomenheid en gebrek aan communicatie.

In het ontwikkelingsland bezocht ik een conferentie over het dienstbaar maken van verfijnde macro- en meso-economische informatie- en modeltechnieken aan de beleidsvoorbereiding, als afronding van een door het Haagse Institute of Social Studies ondersteund project. Erg inspirerend. („Zo moet het“, fluisterde ik typisch Hollands tegen mijn Amerikaanse medebezoekers, „letten jullie wel goed op?“) In ernst, het inspirerende was dat de conferentie geheel door jonge deskundigen uit het land zelf werd getrokken, een geslaagd staaltje van institutionele opbouw. Toch ontbrak er iets. De dialoog was ten dele technocratisch en, voorzover politici er zich in mengden, etatistisch. Het maatschappelijke middenveld – de organisaties van werkgevers en werknemers, van boeren, middenstand en al die anderen die een gemengde orde ook werkelijk pluriform maken – was niet alleen afwezig, maar bleek bij navraag ook nauwelijks te bestaan. Dat is overigens het beeld in de meeste ontwikkelingslanden. Terug in Nederland viel ik met mijn neus in de regeringsverklaring. „Wat een land!“, hoor ik alweer roepen. Ja inderdaad, wat een land. Bij ons hebben de Grote Namen uit de macro-economie en de theorie van de economische politiek altijd hun han-

den vuil gemaakt aan de beleidsvoorbereiding en het overleg met maatschappelijke organisaties. Zo was Tinbergen niet alleen directeur van het Centraal Planbureau, maar ook jarenlang kroonlid van de SER. F. de Vries was zelfs de eerste voorzitter van de SER. Bij ons worden politieke plannen in de regel wetenschappelijk getoetst. En bij ons wordt – met name in de SER – de inbreng van maatschappelijke organisaties in de beleidsadviesing actief gezocht.

Die zelfde SER heeft in de achter ons liggende jaren nogal onder druk gestaan van naïevelingen die in de media verkondigden dat overleg alleen nuttig is als je het eens wordt, of dat 'de politiek' zich toch nergens wat van aantrekt. Waar waren die babbelaars nu, nu vastgesteld kon worden dat het belangrijkste SER-advies voor de komende kabinetsperiode nagenoeg unaniem was en dat de regeringsverklaring daar naadloos bij aansloot? In de dagen direct na 20 juni kreeg alleen het minderheidsstandpunt dat dr. Duisenberg op een betrekkelijk ondergeschikt punt innam de volle aandacht. Het historische feit dat de vakbeweging het, ondanks een voor haar teleurstellende verkiezingsuitslag, toch eens werd met de werkgevers over de hoofdlijn van het te voeren sociaal-economische beleid bleef onderbelicht. Het echte nieuws dat na jaren van vruchteloze polarisatie het transactie-model de beslissende slag heeft gewonnen, zowel bij de vaststelling van het SER-advies als in het debat om de regeringsverklaring, is de media grotendeels ontgaan. Ook dat is typisch Hollands. Ik maak me een beetje boos, geloof ik. Dat moet ik niet doen. Want hoewel de verkiezingsuitslag, dit voorjaar, ook in mijn ogen teleurstellend was, vond ik het toch een mooie zomer. Ik eindig dan ook met de uiterst burgerlijke conclusie dat het thuis toch maar best is.